

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, підприємництва
та готельно-ресторанної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Соціальна відповідальність бізнесу
	Марина СЕМИКІНА, Доктор економічних наук, професор кафедри економіки та підприємництва
Контактний тел.	+38(099)345-93-65
E-mail:	SemikinaMV@i.ua
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 3. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета і завдання дисципліни

Метою дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» є засвоєння здобувачами сучасних знань з теорії і практики соціальної відповідальності, відповідних професійних компетенцій у контексті відповідальності за дії й учинки перед суспільством і його інститутами.

Завдання дисципліни спрямовані на формування у здобувачів знань, умінь та навичок щодо:

- розуміння ключових положень теорій і концепцій щодо взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства;
- здатності аналізувати і розв'язувати теоретичні і практичні проблемні питання асиметрії економічного та соціального розвитку та їх деформованого сприйняття бізнесом;
- уміння оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності, вирішувати проблеми послаблення соціокультурних та моральних засад соціальної діяльності з боку підприємництва, що може загрожувати економічній, соціальній та екологічній безпеці.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- сутність, принципи та концепції соціальної відповідальності бізнесу;
- основні підходи до корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на рівні підприємств і організацій;
- нормативно-правову базу України та міжнародні стандарти у сфері КСВ;
- сучасні стратегії інтеграції соціальної відповідальності в бізнес-процеси;
- індикатори оцінки ефективності соціальних програм бізнесу.

уміти:

- застосовувати теоретичні знання для аналізу соціально-економічних проблем у бізнесі;
- здійснювати оцінку соціальної відповідальності компаній та її впливу на розвиток суспільства;
- використовувати інструменти моніторингу та контролю у сфері КСВ;
- розробляти пропозиції для підвищення соціальної та екологічної відповідальності підприємств;
- формулювати управлінські рішення, що базуються на принципах доброчесності та сталого розвитку.

розвинути соціальні (комунікативні) навички:

- здатність працювати у команді над проєктами соціальної та корпоративної відповідальності;
- готовність брати участь у суспільно-корисних ініціативах та волонтерських програмах;
- вміння ефективно комунікувати з різними групами стейкхолдерів – працівниками, партнерами, громадами, органами влади;

- розвиток критичного мислення й етичної культури у професійній діяльності;
- формування почуття громадянської відповідальності та орієнтація на принципи сталого розвитку.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Під час організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркоких навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні основи соціальної відповідальності бізнесу

Тема 1. Соціальна відповідальність як стратегія збалансованого розвитку

Сучасна філософія соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність як система. Суб'єкти та ступені соціальної відповідальності. Види соціальної відповідальності.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, бізнесу, держави та інститутів громадянського суспільства

Соціально відповідальна взаємодія держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Сутність і складники соціальної відповідальності людини, її значення в забезпеченні стійкої позитивної динаміки. Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства. Соціальна держава як провідний суб'єкт соціальної відповідальності.

Змістовий модуль 2. Основи корпоративної соціальної відповідальності

Тема 3. Корпоративна соціальна відповідальність: організаційно-правове забезпечення.

Сутність і значення корпоративної соціальної відповідальності. Інституціональне забезпечення соціальної відповідальності: міжнародний формат і проблеми вітчизняної практики. Організаційно-управлінські механізми імплементації корпоративної соціальної відповідальності у систему управління організацією.

Тема 4. Корпоративна соціальна відповідальність у системі стратегічного управління організацією

Комплексна модель управління соціальною відповідальністю організації. Взаємозв'язок соціально відповідальної поведінки і стратегії розвитку організації. Корпоративна соціальна відповідальність у стратегічному управлінні людськими ресурсами. Узгодження інноваційної політики організації з принципами соціальної відповідальності.

Змістовий модуль 3. Практичні аспекти прояву соціальної відповідальності бізнесу у різних сферах та напрямках діяльності.

Тема 5. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері формування та розвитку персоналу

Соціальна відповідальність підприємства у процесі професійного добору персоналу. Працевлаштування та адаптація нових працівників на засадах соціальної відповідальності. Особистісний та професійний розвиток персоналу в контексті формування соціально відповідального бізнесу. Додержання етичних принципів під час звільнення працівників. Підтримання контактів з колишніми працівниками.

Тема 6. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері компенсаційної політики

Додержання базових принципів соціальної відповідальності у процесі формування компенсаційної політики. Конструювання компенсаційного пакета на засадах соціальної відповідальності. Сучасні підходи до проєктування різних складових компенсаційного пакета в контексті реалізації принципів соціальної відповідальності. Соціальний пакет як складник програм соціальної відповідальності.

Тема 7. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері кадрової безпеки

Сутність і основні складові кадрової безпеки. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці та промислової безпеки. Соціальна відповідальність підприємства у сфері інтелектуальної та інформаційної безпеки. Відповідальність працівника в системі кадрової безпеки.

Тема 8. Корпоративна культура соціально відповідальної організації

Взаємозв'язок корпоративної культури і соціальної відповідальності організації. Система корпоративних цінностей. Упровадження цінностей соціальної відповідальності в корпоративну культуру. Роль корпоративної культури в забезпеченні стратегічної стійкості підприємства. Управлінський вплив корпоративної соціальної відповідальності на формування, збереження та розвиток корпоративної культури організації.

Тема 9. Соціально відповідальна взаємодія бізнесу із зовнішніми заінтересованими сторонами

Теорія заінтересованих сторін та її використання. Зовнішнє середовище корпоративної соціальної відповідальності. Взаємодія зі споживачами на засадах соціальної відповідальності. Добросовісна ділова практика та соціально відповідальне примноження нематеріальних активів.

Тема 10. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері зайнятості

Сутність соціальної відповідальності у сфері зайнятості. Збалансування інтересів партнерів сфери зайнятості в контексті їх соціальної відповідальності. Напрями відповідальності соціальних партнерів за рівень зайнятості населення регіону.

Тема 11. Екологічний напрям соціальної відповідальності бізнесу.

Сутність, функції та рівні екологічної відповідальності. Екологічна відповідальність як суспільна ідея і практика цивілізованих країн. Корпоративна екологічна відповідальність. Екологічна відповідальність громадян.

Тема 12. Соціальне інвестування бізнесу.

Сутність і види соціального інвестування. Держава як соціальний інвестор. Основні характеристики соціального інвестування підприємств. Соціальне інвестування громадських організацій. Основні напрями активізації соціальних інвестицій.

Тема 13. Соціальне партнерство як інститут формування та розвитку соціальної відповідальності.

Гармонізація інтересів сторін соціально-трудових відносин на принципах соціального партнерства. Консолідована соціальна відповідальність як вияв сучасного рівня соціального партнерства. Форми соціального партнерства та їх вплив на розвиток соціально відповідальної діяльності. Колективний договір у системі формування соціальної відповідальності.

Тема 14. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Формування ідеології та культури соціальної відповідальності бізнесу. Організаторська роль держави у розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Активізація діяльності підприємців-роботодавців щодо розвитку соціально відповідального бізнесу. Цінності соціальної відповідальності та європейський вибір України.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 40 балів, другий модуль – 60 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Основна література

1. Гусєва О. Ю., Воскобоєва О. В., Хлевицька Т. Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с.
2. Кузьмін О., Пирог О., Чернобай Л. Соціальна відповідальність. Практичний аспект: навч. посіб. Київ: КОНДОР, 2020. 222 с.
3. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність: навч. посіб. Київ: НТУУ «КПІ», 2015. 180 с. Режим доступу: <http://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf>.

4. Семикіна М. В., Запірченко Л. Д., Немненко А. А. Добročесність, соціальна відповідальність та етика в бізнесі: опорний конспект лекцій з кейсами, дискусіями, діловими іграми: навч. посіб. / за наук. ред. М. В. Семикіної; МОН України, ЦНТУ. Кропивницький: КОД, 2025. 182 с. Режим доступу: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16400>.
5. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.; за заг. ред. А. М. Колота. Київ: КНЕУ, 2015. 519 с.
6. Татаринцева Ю. Л., Юр'єва І. А. Соціальна відповідальність бізнесу та бізнес-соціальний аналіз: навч. посіб. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. 206 с. Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/83549>.

Додаткова література

7. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С. Економічна природа організаційно-економічного механізму соціальної відповідальності бізнесу. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2020. № 1–2. С. 57–64.
8. Євтушенко В. А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники. Вісник НТУ «ХПІ». 2019. № 46. С. 53–64.
9. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pfi.org.ua/index.php>.
10. Кузьмін О. Є., Станасюк Н. С., Уголькова О.З. Соціальна відповідальність бізнесу: поняття, типологія та чинники формування. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2021. № 2(6). С. 56–64.
11. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf.
12. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект: монографія / за наук. ред. А. Я. Кузнєцової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 311 с.
13. Станасюк Н. С., Пасінович І. І., Мурза В. М. Тенденції розвитку корпоративної соціальної відповідальності та методологічні аспекти її оцінювання. Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць. Київ: КиМУ, 2020. Вип. 2(12). С. 31–43.
14. Семикіна М., Журило І., Дмитришин Б., Запірченко Л., Савеленко Г. Добročесність та соціальна відповідальність підприємців в контексті конкурентоспроможності торговельного та ресторанного бізнесу. Академічні візії. 2025. Вип. 40. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1718>
15. Семикіна М., Дмитришин Б., Савеленко Г., Коваль Л. Оцінка мотиваційної ролі корпоративної культури підприємства в контексті соціальної

- відповідальності. Академічні візії. 2024. Вип. 28. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/958>
16. Семикіна М.В., Савеленко Г.В., Семикіна А.В. Управління бізнес-культурою у торгівлі та ресторанному бізнесі з позицій мотиваційного менеджменту та соціальної відповідальності. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки, вип. 12 (45). Кропивницький: ЦНТУ, 2024. С.137-148. <https://economics.kntu.kr.ua/archive/45.html>
17. Семикіна М.В., Бугаєва М.В., Савеленко Г.В. Соціальна відповідальність через призму бізнес-культури та ділового спілкування: механізми реалізації в торгівлі та ресторанному бізнесі. Управління економікою: теорія та практика. Чумаченківські читання. 2024. С. 111-130. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2024.111-130>
18. Семикіна М.В., Журило І.В., Бугаєва М.В. Торговельне та ресторанне підприємництво: методологія дослідження ефективності та соціальної відповідальності бізнесу. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2025.(1) С.49-59. <http://es.khpi.edu.ua/article/view/326073>
19. Семикіна М., Бугаєва М. Стратегічне ділове спілкування: інструмент для формування стабільних соціально-трудоxих відносин та розвитку людського потенціалу. Вісник економічної науки України. 2025/№1(48). С.125-133.
- Інформаційні ресурси*
20. Business and Human Rights Resource Centre [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.business-humanrights.org>.
21. Business for Social Responsibility (BSR) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bsr.org>.
22. CSRwire: глобальний сервіс новин із питань КСВ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.csrwire.com>.
23. European Business Ethics Network (EBEN) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.eben.org>.
24. Global Sullivan Principles of Social Responsibility [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.globalsullivanprinciples.org>.
25. Global Reporting Initiative (GRI) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.globalreporting.org>.
26. Законодавство України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
27. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
28. The Good Corporation: глобальний стандарт корпоративної соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.goodcorporation.com>.
29. UN Global Compact (Глобальний договір ООН) – мережа в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://globalcompact.org.ua>.